

סימן יט

בעניין ברכת שהחיינו על חיבור ספר (או"ח סי' רכ"ג)

(סע' ג')

פתיחה

בס"ד זכינו להוציא לאור את הספר דברי עני הלכות ברכות ח"א, לכן אמרתי לעיין בשאלה אם מי שזוכה לחבר ולהדפיס ספר תורני, יש לו לברך ברכת שהחיינו. ויש לדון בזה לפענ"ד משתי בחינות. תחילה יש לדון לפי המבואר במשנה בברכות (נ"ד ע"א) "קנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו", אם קי"ל כמשנה זו, ואם דין זה שייך גם לגבי מי שקנה ספר חדש, וה"ה למחבר ספר. ועוד יש לדון מהא דאמרו (שם) "ועל בשורות טובות אומר הטוב והמטיב" וכו', ולכאורה מי שבישרוהו שספרו, שטרח ויגע עליו הרבה, יצא לאור, לא גרע מבשורות טובות הנ"ל. וראיתי שנחלקו בזה גדולי האחרונים, ואמרתי לעיין בפרשתא דא.

אם קי"ל כמתניתין דבנה בית
חדש וקנה כלים חדשים

גרסינן במשנה בברכות (נ"ד ע"א) "בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" ע"כ. ודברי המשנה הזו הובאו להלכה ברי"ף (מ"ג סוף ע"ב, מ"ד ריש ע"א), ברמב"ם (ברכות פ"י ה"א), וברא"ש (פ"ט סי' ט"ז). וכן פסקו הרא"ה (נ"ט ע"ב ד"ה בנה), הרשב"א (שם), והריטב"א (שם), ושכן מוכח מדברי הראב"ד. וכן פסקו התוס' (שם נ"ט ע"ב ד"ה ורבי). וכ"פ בהלכות ברכות

למהר"ם. וכ"מ בספר מצוות זמניות (ברכות שער ט'), ובכל בו (סי' פ"ז), ובספר הבתים (ברכות שער י"ב ס"א), ובספר אוהל מועד (שער הברכות דרך ג'), ובסמ"ק (ברכות קנ"א), ובהגהות רבינו פרץ שם, ובאגור (סי' שט"ז). וכן פסק הר"י בר יקר בפירושו לתפלות, וכ"פ בפסקי הרי"ד (ברכות נ"ט ע"ב), ובספר המכתם (נ"ט ע"ב), ובספר צידה לדרך (מאמר ראשון כלל ג' פרק כ"ח), ונמוקי יוסף, וריקאנטי (סי' ע"ח), וכ"מ מדברי הריבב"ן, ומדברי רבינו יהונתן מלוניל. וכ"כ בספר אבודרהם (ברכות שער ח'),

וכ"פ האשכול (הלכות ברכות הודאה), האורחות חיים (ברכות סי' נ"ב ועוד), והפרדס (שער ח'). וכן מוכח מדברי המרדכי (סי' רי"ד), ועוד. וכ"פ הטור, ומרן בשו"ע (או"ח סי' רכ"ג סע' ג').

אולם התוס' בסוכה (מ"ו ע"א ד"ה העושה) כתבו על הא דאמרו שם בברייתא "העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו", וז"ל "העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו, צריך לפרש טעם מאי שנא דיש מצוות שתקינו לברך שהחיינו, ויש מצוות שלא תקינו, בעשיית סוכה ולולב תקינו, כדאשכחן הכא, ובעשיית ציצית ותפילין לא תקינו, כדמוכח פרק התכלת (מנחות מ"ב ע"א), דמפרש ר' יוחנן מאי מברך אתפילין של יד ותפילין של ראש, ואילו לעשות תפילין לא מברך, דלא חשיב ליה, וכמו כן יש לדקדק דשהחיינו נמי לא מברך, מדלא חשיב לה. וכן אפדיון הבן מברך שהחיינו, כדאיתא בסוף פרק ערבי פסחים (פסחים קכ"א ע"ב), ואילו אמילה לא מברך, מדלא חשיב בפרק התכלת (מנחות שם) ובסוף ר"א דמילה (שבת קל"ז ע"ב) בהדי ברכות של מילה. וכן אקריאת מגילה מברך שהחיינו, כדאיתא בריש הקורא את המגילה עומד (מגילה כ"א ע"ב), ואילו אקריאת הלל לא מברך. ונראה דמצוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו. ודאמרינן בהרואה (ברכות נ"ד) דמברך על כלים חדשים, כתב רב שרירא גאון דלא סמכינן עלה, דמסקינן בפרק בכל מערבין (עירובין מ' ע"ב) דבעינן מידי דאתי מזמן לזמן, וקשה מפדיון

הבן עכ"ל. וכ"כ בקצרה התוס' מנחות (מ"ב ע"ב ד"ה ואילו) בשם רב שרירא (לגירסת מהרש"א שם, דלגירסת ספרים שלנו אדרבה, כתבו להיפך בשם רב שרירא, עיי"ש). וכן הסמ"ג (עשין כ"ז) הביא דברי רב שרירא גאון הנ"ל. גם הגהו"מ (ברכות פ"י ה"ב אות ג') הביא כן בשם רבינו שמשון בשם רב שרירא. וע' לראבי"ה (על מנחות סי' אלף וקנ"ב, עמ' רמ"ח, והובא בחזו"ע טו"ב וברכות עמ' ת"ב) שהביא כן בשם רב שרירא ובשם ר"ת, אלא שיצא לתמוה על דבריהם מכמה סוגיות בתלמוד, עיי"ש. וע' בפרדס (שער ט') מש"כ בשם רב עמרם גאון, ועוד. וע' היטב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רמ"ה).

והנה קודם שנדון בדברי רב שרירא גאון, עלינו לזכור דברי שלושים ראשונים שהבאנו למעלה, שמוכח מדבריהם, שהלכה כאותה משנה ששינו "בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו". ומעתה יש לנו להבין דברי רב שרירא, למה אין הלכה כסוגיה דברכות, ומניין משמע לו כן מסוגיה דעירובין.

הנה ז"ל הש"ס בעירובין שם "ואמר רבה, כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן, מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים, כיון דמזמן לזמן אתי, אמרינן, או דילמא, כיון דלא איקרו רגלים, לא אמרינן (ע' תורת חיים בביאור ספק הש"ס. ד.א.). לא הוה בידיה. כי אתאי (רבה. ד.א.) בי רב יהודה אמר (רב יהודה. ד.א.), אנה אקרא חדתא נמי אמינא זמן

ע' בר"ן בסוכה שם שכתב ליישב, שגם פדיון הבן אתי מזמן לזמן, וכן העיר מהרש"א שם. וע' בערוך לנר על תוס' שכתב יישוב אחר ע"ד הפלפול, ואכמ"ל.

ויש להעיר, שקושית רב שרירא אינה מהא דרב יהודה בריך אקרא חדתא, דא"כ אדרבה, הלכה כמשנה בברכות, דאין אמורא חולק על תנא, וכוונת רב שרירא לומר, דמהברייתא שהובאה בעירובין שם (מיתבי וכו') מוכח דאין לברך אלא במידי דאתי מזמן לזמן.

ולכאורה יש לנו להעיר בכל זה, שבדברי הש"ס מפורש, דאף אי נימא דברכת שהחיינו אינה אלא במידי דאתי מזמן לזמן, זה דווקא לעניין חיוב ברכת שהחיינו, אך מ"מ בתורת רשות לכו"ע רשאי לברך זמן, ולא נסתפק רבה אלא אם יש לקבוע ברכת שהחיינו כחובה, במידי דאתי מזמן לזמן, שכך אמרו שם "אמר ליה, רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי חובה, מאי" ע"כ. וא"ת, מניין לנו דהוי ברכת הרשות, מצינו בזה ב' פירושים, ע' בהגהות אשר"י שם (עירובין פ"ג סי' י' אות א') שכתב וז"ל שם "רשות, דפשיטא דבראייה רשות בעלמא לא חובה היא, מהר"י. ולי נראה לפרש "רשות לא קמבעיא לי" דפשיטא דרשות, מדקאמר אנא אפילו אקרא וכו', משמע אני מחמיר על עצמי. מר' מהרמ"ק" ע"כ. והיינו, דלפירוש ראשון שהביא, רשות לברך שהחיינו על ראית קרא חדתא הוא מסברא בעלמא (וצ"ע באמת פשיטות סברא זו), ולפירוש שני

(ופרש"י שם וז"ל "קרא חדתא, כשאני רואה דלעת חדשה משנה לשנה אמינא זמן" ע"כ. ד.א.). אמר ליה (רב הונא לרבה, ובא לדחות "ראיית" רבה מרב יהודה דיש לברך בנד"ד. ד.א.), רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי חובה, מאי. אמר לי (רב יהודה לרבה. ד.א.), רב ושמואל דאמרי תרווייהו, אין אומר זמן (בתורת חיוב. ד.א.) אלא בשלש רגלים. מיתבי וכו'. והלכתא, אומר זמן בראש השנה וביום הכפורים. והלכתא, זמן אומרו אפילו בשוק" ע"כ.

ונראה שרב שרירא גאון הבין, שאחר שאמרו "כיון דמזמן לזמן אתי", אין לברך שהחיינו אלא בדבר שבמהותו מגיע מזמן לזמן, וכן נראה ממה שרב יהודה נהג לברך שהחיינו על דלעת חדשה, כיון שמתחדשת מזמן לזמן. וכן פסקו כאן בגמרא. ומעתה, אין מקום לברך על מצוה שאינה תלויה במהותה בזמן קבוע, כגון ברית מילה ופדיון הבן, וכן אין לברך שהחיינו בבנה בית חדש וקנה כלים חדשים, אחר שאין זמן קבוע לבניה ולקניה, שכל זמן שרוצה יכול לבנות ולקנות, ובכל כה"ג לא תקינו לברך שהחיינו. כ"נ לפענ"ד ביאור דברי התוס' בשם רב שרירא. אלא שסיימו התוס' שקשה מפדיון הבן, ור"ל, שאע"פ שאין לפדיון הבן זמן קבוע, מ"מ יש לברך שהחיינו, כמבואר בפסחים (קכ"א ע"ב). אמנם נראה שתוס' לא באו לדחות דברי רב שרירא משום זה, רק העירו הערה ונשארו בקושיה, ויש לעיין בזה. ובאמת

יש לדייק כן מלשון רב יהודה "אנא" וכו'. אולם כו"ע מודו דהוי רשות ממש.

המתחדש, ואין ראייה מזה לכלים וכנ"ל. עכת"ד. ומודה אני שצדקו דבריו.

אמור מעתה, אין שום הכרח לדחות דברי המשנה בברכות, ורק התחדש בסוגיה בעירובין שלא בחובה נאמרה משנה זו, אלא ברכת הרשות היא, ובאמת כמה ראשונים כ"כ בהדיא, ע' בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' ר"נ) שכתב וז"ל "וברכות אלו של רשות הן ולא של חובה" ע"כ. והביאו מרן הב"י (או"ח סי' רכ"ה סע' ז'). ואמנם קאי התם לעניין שהחיינו על ראיית פרי חדש, ומסתברא דה"ה לקנה כלים חדשים. וכ"כ כמה ראשונים בשם הראב"ד דהוי ברכת הרשות, ע' רמ"א (רכ"ג סע' א'). ושוב מצאתי שכ"כ בהדיא בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רמ"ה), וז"ל שם "ולפי טעם זה (שם הביא דברי הש"ס הנ"ל בעירובין גבי קרא חדתא. ד.א.), כל אותן שבפרק הרואה בקנה כלים חדשים, ונפלה לו ירושה מאביו, וכל אותן שנזכרו שם דלאו מזמן לזמן אלא במקום הנאה בלבד, י"ל דלאו בחובה אמרום, אלא ברשות" ע"כ.

ואולם באמת יותר נראה לומר, שכל הראשונים שהבאנו למעלה שהלכה כאותה משנה בברכות, ס"ל שאין נכון לומר שסוגיה דעירובין לא סברה למתניתין דברכות, ובאמת הכל נכון להלכה. וב' מיני שהחיינו יש, סוגיה דעירובין מיירי בעניין ברכת שהחיינו שקשור לזמן חדש (חגים), או פירות חדשים), ומשנה דברכות מיירי גבי ברכת שהחיינו למי קנה קניין חדש. ושני מיני שהחיינו הם, שהחיינו על פרק זמן חדש שהגיע, והיינו רגלים, ומסקינן דה"ה לר"ה ויה"כ, וכן הרואה פירות שהתחדשו. ושהחיינו אחר, על קניינים המשמחים לב אדם. הצד השווה שבהן, שיש לברך שהחיינו על שמחת התחדשות, או התחדשות בזמן, או התחדשות בקניית כלים (וכיוצ"ב). אך סברי כולהו רבוותא דאין נכון לומר דיש סתירה בין הסוגיות, אלא כל סוגיה מחדשת דין שהחיינו אחר, וזה ברור. (ויל"ע לדעת רב שרירא אם אין לברך שהחיינו גם בשמע בשורות טובות, דהא נמי לא אתי מזמן לזמן, וצ"ע. מיד"נ ר' בניהו שנדורפי הי"ו).

ואמנם העיר לי ידי"נ הרה"ג הרב שלמה הירש שליט"א, דאי משום הא, אין כאן שום דחייה לראיית רב שרירא גאון, דהוא הרי מחלק בין פרי לכלים, דפרי מתחדש מזמן לזמן, וכמו שכתב שם רש"י, ואילו כלים, במהותם אינם מתחדשים מזמן לזמן, וכל מה שמוכח בש"ס בעירובין דעכ"פ רשאי לברך שהחיינו בתורת רשות, הני מילי בפרי

וכן נ"ל להוכיח מדברי תוס' רא"ש (סוכה שם), דרק לגבי שהחיינו דמצווה (ופרי חדש) בעינן מצוה הבאה מזמן לזמן, אך לגבי קונה כלים חדשים, אין הדבר תלוי בזמן כלל. וז"ל "העושה סוכה

לעצמו מברך שהחיינו, צריך לפרש טעמא מאי שנא דיש מצות שתקנו לברך שהחיינו בעשייתן וכו'. וי"ל דלא שייך לברך שהחיינו בעשיית מצוה אלא מצוה הבאה מזמן לזמן, והא דמברכין שהחיינו על פדיון הבן ולא מברכין בשעת המילה, שעדיין אינו בר קיימא ולא יצא עדיין מתורת נפל, והא דמברכין שהחיינו על קריאת מגילה ואקריאת הלל אין מברכין, איכא למימר פרסומי ניסא שאני" ע"כ. ומדיוק דבריו נשמע, דלא קשיא ליה אלא משהחיינו דעשיית מצוה, שבזה הכל תלוי בזמן, ולכן לא הקשה כדהקשו תוס' מסוגיה דברכות, ודו"ק. ואזיל הרא"ש לשיטתו, שהביא להלכה בפסקיו בברכות דברי המשנה דקנה כלים חדשים, אף דלא אתו מזמן לזמן, וכנ"ל. וזה נ"ל ברור בדעתו.

ועוד כדמות ראייה לדרכינו, ממה שאמרו בברכות (נ"ח ע"ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, הרואה את חברו לאחר שלשים יום, אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" ע"כ. והרי דבר זה לכאורה, במהותו אינו תלוי בזמן, ודמי לקנה כלים חדשים, וכי גם סוגיה זו נדחה משום סוגיה דעירובין. אמנם קצת יש לדחות, דכל שלשים יום הוא זמנו קבוע, וצ"ע. ע' ערוך לנר סוכה (מ"ו ע"ב על תוס' ד"ה העושה).

והנה בתוספתא ברכות (פ"ו ה"י) אמרו "העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וכו', העושה ציצית לעצמו אומר ברוך שהחיינו וכו', העושה תפילין לעצמו אומר ברוך שהחיינו וכו' ע"כ.

וזה ודאי אתי דלא כרב שרירא, שהרי תפילין אינם באים מזמן לזמן, ואפ"ה אומר זמן. וכן באמת העירו התוס' במנחות שם, דלרב שרירא אין הלכה כאותה תוספתא, אלא כסוגיה בעירובין. אולם הרמב"ם בהלכות ברכות (פי"א ה"ט) פסק בהדיא דברי התוספתא, עיי"ש. אמנם ע' היטב בטור (או"ח סי' כ"ב), ובב"י שם בשם מהר"י אבוהב. וע"ע למרן הראש"ל זצ"ל בשו"ת יחו"ד (ח"ב סי' ל"א), וע' לקמן. וע"ע בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סי' ו'). וע"ע בשו"ת אורח משפט (עמ' רס"ח, בתשובת הרצי"ה קוק זצ"ל).

ואחר העיון נראה דקשה לכאורה גם לשיטת הראשונים שהבאנו, דסו"ס מסוגיה דעירובין מוכח דגבי שהחיינו דמצוה עכ"פ בעי מצוה הבאה מזמן לזמן, כר"ה ויה"כ שבאים בקביעות פעם בשנה (וכקרא חדתא), משא"כ בענין העושה תפילין זה מצוה שאינה שייכת מזמן לזמן. וצ"ע.

ונראה באמת שזהו מש"כ מרן הב"י בשם מהר"י א שם, שלכן הטור השמיט שהחיינו דתפילין. ומה שהביא שהחיינו דטלית, אי"ז מטעם העושה מצוה, אלא מדין "קנה כלים חדשים". וז"ל הב"י שם "יש לתמוה על רבינו (הטור. ד.א.) שכתב גבי ציצית שמברך שהחיינו, ולא כתב כן גבי תפילין (ואם ס"ל דהלכה כתוספתא, אין לו לחלק בין ציצית לתפילין. ד.א.). ורבינו הגדול מהר"י אבוהב כתב דסבירא ליה לרבינו דלא קי"ל כההיא תוספתא, אלא אינו מברך שהחיינו אלא על מצוה

שהיא מזמן לזמן (כדמוכח בסוגיה בעירובין. ד.א.) כדמשמע ממה שכתב בהלכות פסח (סי' תל"ב) גבי ביעור חמץ, ומשום הכי לא כתב בתפילין שיברך שהחיינו. ומה שכתב בציצית שיברך שהחיינו, אינו מטעם המצוה אלא מטעם קנה כלים חדשים (ברכות נ"ד ע"א). וכן כתב בעל העיטור (שער שלישי ח"ב) וזה לשונו, ציצית לא קביע ליה זמן ולא מברכין עליה שהחיינו, ומסתברא לן בשעה שקנה טלית ועושה בו ציצית מחדש מברכין שהחיינו, דלא גרע מכלים חדשים" ע"כ. הרי בהדיא כמו שכתבנו.

וע' מנחות (מ"ה ע"ב) במחלוקת רש"י ותוס' שם, וע"ע בתוס' ברכות (ל"ז ע"ב ד"ה היה), וברשב"א שם, וברוקח (סי' שע"א), ובט"ז (או"ח סי' כ"ב סק"א), וביעב"ץ במור וקציעה (רכ"ג ד"ה או קנה, עמ' רס"ה ד"ה גם מה שכתב עוד), ובפר"ח (י"ד סי' כ"ח סק"ה), ובש"ך (י"ד כ"ח סק"ה), ובמחב"ר (י"ד סי' ר'), ובשו"ת יחו"ד (ח"ב סי' ל"א) באורך, וע"ע בשו"ת יבי"א (ח"ו או"ח סי' מ"ב אות ד'), ואכמ"ל.

עכ"פ, איך שלא יהיה, הדבר ברור שלעניין הלכה אין לנו לעזוב דברי כל הראשונים (שהבאנו לעיל) ולחוש לדעת רב שרירא גאון דאין הלכה כאותה ששנינו "בנה בית חדש" וכו', מאחר שאין דעתו אלא כדעת יחיד (אמנם ראבי"ה העיד כן גם בשם ר"ת), ומדברי כל הראשונים שהיו אחריו מוכח דלא כוותיה. ורק יש לנו לחלק בין עושה

מצוה שאין לברך אלא במידי דתלי בזמן, לקונה כלים חדשים, וכן מוכח ממש"כ הב"י (או"ח סי' כ"ב) דהיינו טעמא דהשמיט הטור מש"כ בתוספתא הנ"ל דיש לברך שהחיינו על תפילין, משום דאין לברך שהחיינו אלא על מצוה הבאה מזמן לזמן, והרי מרן עצמו פסק שם דיש לברך שהחיינו על טלית חדשה דלא גרע מקונה כלים חדשים, הרי דהלכה כאותה משנה, וכמו שפסק כן להדיא (בסי' רכ"ג סע' ג') וכו"ל, ודלא כרב שרירא גאון. ואשר ע"כ, ע"כ לחלק בין שהחיינו דמצוה, לשהחיינו דקניינים וכמבואר. וע' למרן החיד"א במחב"ר שם (סי' כ"ב סק"ב).

ולפי כל האמור, כמה ברורים דברי רבינו תרומת הדשן (סי' ל"ו) שכתב "דנראה דלא סבירא לן כלל בהא כרב שרירא גאון, דהא כל המחברים מייתי מההוא דפרק הרואה לפסק הלכה" ע"כ. (אולם עיי"ש בכל דבריו). וכן הסכים עם דבריו להלכה ולמעשה מרן הב"י (ס"ס רכ"ג) וז"ל שם "ודברים נכונים הם שלא לחוש לדברי רב שרירא במקום הרי"ף הרמב"ם והרא"ש ושאר פוסקים שסתמו דבריהם כההיא דפרק הרואה" עכ"ל. וכ"כ כיוצ"ב בשו"ת ימי יוסף (בתרא, סי' ז' עמ' כ"ח), הביאו מרן הראש"ל בחזו"ע טו"ב וברכות (עמ' ת"ג). וכן הסכימו למעשה ר"ה"פ, שיש לברך שהחיינו בבגדים וכלים חשובים, שהקונה שמח בהם, ע' ערוך השלחן (רכ"ג סע' ה'). וכ"כ בשו"ת משנה הלכות (חלק י"א סי' קע"ח) וז"ל "ודעת רב שרירא גאון דעל

כלים חדשים שאמרו (ברכות נ"ד) דמברך שהחיינו כתב דלא סמכינן עלה, דבעי מידי דאתי מזמן לזמן כמבואר (עירובין מ' ע"ב), ובאמת כי אנן קיי"ל דמברכין גם על אלו הגם דלא אתו מזמן לזמן" עכ"ל. וכ"כ הרבה פוסקים.

ואחר בקשת מחילה, יש לתמוה לפענ"ד הדלה על מש"כ רבינו הבן איש חי (פרשת ראה סע' א' עד סע' ז'), שאף שיש לברך שהחיינו על בגדים חדשים, מ"מ בעניין כלי תשמישים חדשים אין לברך שהחיינו, וכתב שהטעם הוא ע"פ מש"כ הפמ"ג (או"ח סי' רכ"ג משב"ז סק"ד), ושם ציין הפמ"ג לדברי הרמ"א (בהג"ה ריש סי' רכ"ג) ולמג"א (שם סק"ג), שכתבו שברכת שהחיינו דקנה כלים חדשים הוי ברכת הרשות, לכן יש מקילים בזה עיי"ש. ואחר נשיקת עפר כפות רגליו, ובקשת אלף מחילות, לא הבנתי, דמאי שנא בגדים ומאי שנא כלים, הכל בכלל מה שאמרו "קנה כלים חדשים אומר שהחיינו", ואם באנו לחוש לדעת רב שרירא, א"כ אין לברך שהחיינו גם לגבי בגדים, ואולם בעניין בגדים, כו"ע מודו דמדינא וממנהגא יש לברך שהחיינו, אלמא אין לחוש לדעת רב שרירא, ומאי שנא כלים מבגדים, אתמהה.

ואף הרב בא"ח הרגיש בכל זה, וכתב באמת שטעם הפמ"ג חלוש. וצ"ע. וכן יש להעיר אחמה"ר בדברי כמה מגדולי אחרוני האחרונים, וה' יאיר עיני. (ע' הלכה ברורה חלק י"א עמ' רפ"ג).

אולם בעניין "בנה בית חדש", אף שכתב הרב בא"ח שם שנהגו ג"כ לא לברך שהחיינו, לא קשיא כ"כ, ע' חזו"ע טו"ב וברכות (עמ' ש"צ עד עמ' שצ"ה) שיש עוד כמה טעמים ונימוקים למנהג זה, ואכמ"ל.

קם דינא, הקונה כלים חדשים ושמח בהם, להלכה יש לו לברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות. ואמנם, דעת רבים מן הפוסקים דלא הוי ברכת חובה אלא ברכת הרשות (ודלא כפשטות הרמב"ם ריש פ"י מהלכות ברכות, ואכמ"ל בביאור שיטת הרמב"ם).

הקונה ספר חדש אם יברך שהחיינו

ואחר כל האמור יש לדון בקונה ספר חדש (שלא חיברו) ושמח בו, אם יברך שהחיינו, דגרסינן במשנה בברכות (נ"ד ע"א) "בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" ע"כ. ומפשט המשנה לכאורה עולה דיש לברך בנד"ד, דלא מסתבר ד"כלים" של תשמישי הבית דווקא הוא, וספר אינו כלי, אלא נראה שכל שקונה דבר ששמח בו, יש לו לברך, דזיל בתר טעמא, ולא נתקנה ברכה זו אלא על שמחת הלב בקניין, וכמו שכתב כן הרשב"א (נ"ט ע"ב ד"ה בנה) בהדיא וז"ל "שאינן הברכות אלא על שמחת הלב שהוא שמח בקנייתן או בבניינן". ומסתברא דלא נקטה המשנה אלא מילתא

דפסיקא, דסתמא דמילתא הקונה כלים חדשים, שמח בהם, וה"ה במידי דלאו כלי. כ"נ לפענ"ד לפום ריהטא. (אלא שצ"ע לפי"ז למה סברו הטור והב"י באו"ח סי' כ"ב שאין לברך שהחיינו בקנה תפילין. וי"ל).

ושוב ראיתי שכן הבין רבינו הרדב"ז בתשובה (ח"ג סי' תי"ב, הביאו מרן החיד"א בשו"ב בברכ"י או"ח רכ"ג סק"א. אמנם כתב שם שאין המנהג כן, עיי"ש ובהערת המהדיר), וכך כתב "שאלת ממני מהו דעתי בקונה כלים חדשים מתשמישי הבית שאינם ללבישה, אם צריך לברך שהחיינו אם לא. תשובה. דעתי בזה, כל כלי שהוא שמח בו מפני חשיבותו, לא שנא כלי לבישה או כלי תשמישו או ספרים, כל שהוא חשוב ושמח בו מברך עליו, אפילו יש לו כיוצא בהם" עכ"ל. הרי בהדיא דיש לברך בקונה ספר חדש, ו"כלי" לאו דווקא הוא, והכלל בזה לדעת הרדב"ז, כל שקנה דבר חשוב ששמח בו, מברך.

וכן מצאנו שכתב בפירוש, הגאון רבי יחיאל מיכל מארפטשיק מלובלין (ספרו נדפס בשנת שמ"ב, והיה חי בימי מרן זיע"א) בספרו סדר ברכות (דף י"ט בדפ"י, ועמ' י"ב בהוצאת זכרון אהרון התשס"ג), וז"ל שם "בנה בית חדש או קנה כלים חדשים, וכן על קנית בגדים חדשים, וקניית ספרים יברך שהחיינו, וילמד מיד מתוך הספר שקנה" עכ"ל. ויש להבין הטעם, למה כתב "וילמד מיד מתוך הספר שקנה". ונ"ל, (יסוד הדברים

שמעתי מידי"נ הרב שמיר שיינטופ שליט"א), משום דעכשיו המנהג שמברכין שהחיינו בקונה כלים ובגדים חדשים בשעה שבא להשתמש בהם, ולא בשעת קנין, וכמו שכתב כן הרא"ש בעירובין (פ"ג סי' י') לעניין פרי חדש, והביא דבריו מרן הב"י (או"ח סי' רכ"ה), ושכ"כ רי"ו, הגהר"מ בשם תוס', וכלבו בשם מהר"ם. ומצינו בראשונים שכתבו כן בהדיא גם לגבי קונה כלים חדשים, שיברך בשעת הנאה ולא בשעת קניין, ע' בספר הבתים (ברכות שער י"ב סע' א'), והרא"ה בברכות (נ"ט ע"ב), ובספר המכתם (שם). והרב מאמ"ר (רכ"ג סק"ה) כתב שכן המנהג, וכ"כ החסד לאלפים, היפה ללב, והרב בא"ח (ואמנם דעת רוב הראשונים שיש לברך בשעת קניין, ע' אהל מועד ברכות דרך ג' בשם הראב"ד, וכ"כ נימוק"י ועוד), וכמו"כ יש לברך על ספר מיד קודם "השימוש" בו דהיינו הלימוד מהספר. כ"נ ביאור דבריו. והובא בחזו"ע טו"ב (עמ' שצ"ח), ושכ"כ מהר"ח בן עטר בספרו פרי תאר (יו"ד סי' כ"ח סק"ד), עיי"ש.

אולם רבינו המג"א (רכ"ג סק"ה) כתב וז"ל "ונ"ל דוקא כלי תשמיש, אבל על ספרים חדשים אינו מברך, דמצות לאו ליהנות ניתנו, ואין מברכין רק על מצות הבאים מזמן לזמן כמ"ש (בסימן כ"ב) עיי"ש. אבל בברכת רמ"מ (היינו סדר ברכות הנ"ל, ורמ"מ הוא רבי מיכל מארפטשיק. כ"כ בשו"ע הוצאת מכון ירושלים. ד.א.) כתב לברך על ספרים" ע"כ. ונראה לפענ"ד שמש"כ

חדש. וע' דברי עני הלכות ברכות ח"א (עמ' רכ"א רכ"ב) שהבאנו מדברי הרמב"ן, היעב"ץ ושו"ת כתב סופר, דשהחיינו הוי ברכת השבח, עיי"ש, ומעתה דברי המג"א אינם מוכרחים. והעיר לי ידי"נ הרה"ג הרב שלמה הירש שליט"א, דאולי אפשר לומר, שאף אם שהחיינו היא ברכת השבח יסבור כן המג"א, דודאי צריך שבח על ממשות שהשיג האדם. עכת"ד. וצריך לי עיון בזה.

ואולם לקושטא דמילתא י"ל, דלא מצינו שום הכרח לדברי המג"א דברכת שהחיינו דקנה כלים חדשים היא דוקא על "כלי תשמיש". אדרבה, לכאורה יותר נראה דכלי תשמיש לאו דווקא, וכמבואר ברדב"ז.

ועוד י"ל, דהנה המג"א רואה בקניית ספר, מצות "ועתה כתבו" ותו לא, אולם יתכן לומר שיש בקניית ספר גם התחלת קיום מצוות תלמוד תורה, וקצת סימוכין לזה נ"ל להביא ממש"כ מהר"י אישקפה בשו"ת מהר"י בירב (סי' ס"ב), בעניין הקונה ס"ת חדש, שאע"פ שצריך לברך שהחיינו בשעת הקניה, מ"מ יש לסדר אותה על שעת עשיית המצוה כשיקרא בו דאז יברך, וכתב שם לעיל מינה שאפשר שאין הכתיבה גמר מצוה, שהרי כתוב וכתב לו את משנה וגו' והיתה עמו וקרא בו וגו', "כי גמר המצוה היא הקריאה" עיין שם. הרי דהקניין הוא מצוה אחת יחד עם הלימוד בספר. (אמנם הגאון מהר"ש בן עזרא כתב שם להשיב על כל דבריו, עיי"ש).

המג"א "דמצוות לאו ליהנות ניתנו, כוונתו על מצוות כתיבת ספר תורה (ולא קאי על מצוות לימוד תורה, שהיא ה"שימוש" כביכול שיש לקונה מהספר, וכן הבין ידי"נ הרה"ג הרב שלמה הירש שליט"א, ולא נראו לי דבריו, והבוחר יבחר. וע' בשו"ת קנאת פינחס סי' ד' ד"ה והנה ספר, עיי"ש), שנאמר בתוה"ק (דברים פרק ל"א פס' י"ט) "ועתה כתבו לכם" וגו', וכבר כתב הטור בשם הרא"ש (יו"ד סי' ע"ר) דבזמן הזה עיקר המצוה הוא בכתיבת וקניית "חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם", ועל זה אומר המג"א, דכיון דהקונה ספר מקיים בזה מצוה זו, ממילא אין לברך שהחיינו על ההנאה וקורת הרוח מהספר החדש, כיון דקיי"ל "מצוות לאו ליהנות ניתנו" (ר"ה כ"ח ע"א). וא"ת, סו"ס יברך שהחיינו מצד מה שמקיים עכשיו מצוה זו דקניית ספרים, נראה שעל זה מסיים המג"א "ואין מברכין רק על מצוות הבאים מזמן לזמן", ומצוה זו אינה תלוי בזמן. שו"ר שכ"כ הרב מחצית השקל בביאור דברי המג"א, שבא לשלול ברכת שהחיינו הן מצד מצוות לאו ליהנות ניתנו, והן מצד קיום מצוה פעם ראשונה, ותאורני שמחה.

העולה מדברי המג"א, דברכת שהחיינו היא ברכת הנהנין, ומשו"ה לא שייך לברכה בקניית ספרים, "דמצוות לאו ליהנות נתנו". ואולם לכאורה, אי נימא דברכת שהחיינו היא ברכת השבח, לכאורה אין דברי המג"א נכונים, דאף דלא נהנה מגוף המצוה, מ"מ רשאי לשבח קונו על מה שזכה לקנות קניין

ומעתה, אם כנים דברינו, הא קי"ל דלעניין מצוות ת"ת לא אמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו, ע' ר"א מן ההר בנדרים (מ"ח ע"א ד"ה ספרים), וכ"כ הט"ז יו"ד (רכ"א ס"ק מ"ג, אך עיי"ש בש"ך ס"ק נ"ה, ומשמע דלא סבר כן). וע' לגאון אבני נזר בהקדמת ספרו אגלי טל (ד"ה ומידי דברי) שכתב, שהלומד תורה ונהנה מלימודו זהו לימוד תורה לשמה, שעיי"כ מידבק הלומד בתורה ובהקב"ה, עיי"ש.

ועוד יש להעיר בדברי המג"א (יסוד הדברים שמעתי מידי"נ הרב שמיר שיינטופ שליט"א), דהנה הקונה ספר, מלבד מה שקיים בזה מצות עשה ד'ועתה כתבו לכם וכו', מ"מ הספר קנוי לו לכל דבר, והוא רכושו וממונו ויכול למוכרו, נמצא הספר קנוי לו לכל דבר, ומסתברא דהוי בכלל "קנה כלים חדשים אומר שהחיינו". ואח"כ ראיתי בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' צ"ב סוף אות א') שכתב "ויש להוסיף עוד להמג"א הנ"ל מברכת רמ"מ, דמה הדמיון לכלים חדשים, שהתם שמח בקנייתם שיש לו רכוש ושיות, משא"כ בס"ת בלתי המצוה מה רכוש יש לו, דלמכור ס"ת אסור אפילו אין לו מה יאכל כמ"ש במגילה (דף כ"ז ע"א) דאינו רואה סימן ברכה לעולם, וע"כ שמחתו אינה על הרכוש שרכש לו, אלא על שזכה לקיים המצוה ומללה"נ, ולולי המצוה לא היה קונה כלל, ואטו אם יקנה אתרוג מהודר האם צריך לכוון בברכת שהחיינו גם משום כלים חדשים" ע"כ.

ואחר בקשת מחילה מהדר"ג, לפענ"ד אין דבריו מוכרחים. ומ"מ בנד"ד דמיירי בספר דפוס, ולא בספר תורה, מסתבר דגם הגאון דברי יציב יודה, דכיון דאין איסור למוכרו, ממילא יש לו בו קניין ממשי, ודי בזה. ואח"ז מצאתי און לי ממש"כ הגאון מנחת אלעזר (ח"ד סי' ס"ה) שבאמצע תשובתו, שיש לברך בנד"ד (ע' לקמן שהבאנו דבריו) כתב "וגם שוה סך רב וכו'" ע"כ. ומשמע דר"ל כנ"ל, שהספר (אפילו בדפוס) שווה הון עצמי, ויש לכלול אותו בדברי המשנה "קנה כלים חדשים". ודו"ק. ואמנם, עיקר קושיית הרב דברי יציב היא, שבאמת הקונה ספר אין לו שום "רכוש ושיות" בספר, וכמו שהביא ראיה כן מאתרוג. ובאמת לדברי קשה למה אין לברך שהחיינו על קנין אתרוג. ונראה שבאמת לשיטת הרמב"ם דיש לברך על תפילין, יש לברך גם על אתרוג, אולם לדין דאזלינן בתר פסק מרן (או"ח סי' כ"ב) דאין לברך על תפילין, נראה דה"ה דאין לברך על אתרוג וספר לכאורה, דמאי שנא, וצ"ע. ושמא יש לחלק בין ספר לאתרוג ותפילין, דבספר איכא שמחה, וכמו שחילקו התוס' בסוכה (מ"ו ע"א) כיוצ"ב. משא"כ אתרוג אינו אלא פרי אכילה בעלמא, שיש בו גם דין לקיים מצוה. ואכתי צ"ע. ועוד ע' בגר"א (או"ח סי' כ"ב) שמדברי התוספתא מוכח דיש לברך בתפילין דווקא משום שעשה אותם, וזה לא שייך באתרוג.

וכתב אלי ידי"נ הרב שמיר שיינטופ שליט"א ליישב קושיית הרב דברי

יצבי, וז"ל "ואני איני מבין עצם ההשוואה לאתרוג, שהרי באתרוג יש לו רכוש, ואחרי החג יכול לאוכלו, ולא גרע מכל פרי חדש המתחדש (ע' חזו"ע סוכות עמ' ת"נ סוף הערה ט', אם יש לברך על אתרוג שבא לאוכלו שהחיינו. ד.א.), ומ"מ אף אם אינו חדש יכול לברך שהחיינו כי יש לו שווי, ונשאר ברשותו, ויש שמחשיבים מאוד את האתרוג למאכל אחר החג ומייחסים לו סגולות נפלאות ומוכרים מעט מרקחת ממנו בדמים מרובים (ע' חזו"ע סוכות עמ' ת"נ מה שהעיד על עצמו בסגולת האתרוג שבירך עליו. ד.א.), ואם קנה אתרוג מהודר יכול למוכרו גם במהלך החג לכל המרבה במחיר, ועובדא ידענא, וא"כ אינו עניין כלל אחד לשני, שבס"ת חוסר השוויות הוא דיני ולא מציאותי. וכל ראייתו היא מבחינת ההסתכלות של האדם שלא מחשיב את ההידור של המצווה כתוספת רכוש. אמנם אי מהא לא איריא, שהרי ההידור של אתרוג הוא זמני וחולף בעבור החג, וא"כ לא עתיד להשאר ממנו בידי האדם אלא רק שוויו של הפרי לאכילה, ואפשר ששווי זה בני אדם לא מעריכים, אמנם בס"ת ששוויו והידורו נשארים לאורך ימים ושנים, ולא פוחתים עם הזמן, אפשר שבני אדם מעריכים הידור כזה כקניין כלים חדשים. ומה שמקשה שאין בזה שווי ממוני, לא ידענא, שהרי ישנם דברים שמותר למכור ס"ת עבורם (ע' ש"ס מגילה כ"ז ע"א ויבמות ס"א ע"ב. ושו"ע יו"ד סי' ע"ר סע' א' ד.א.), ואף שמעטים הם, אטו מי שיזכה במילגה

גבוהה לצורך לימוד תורה או נשיאת אישה לא יברך שהחיינו, כיוון שלא יכול להוציא את הכסף כראות עיניו, וא"כ אף שכשקונה ס"ת לא מכוון למוכרו על מנת לישא אישה, מכל מקום חשיב רכוש עצמי ויש לו בו זכויות גמורות. וע' בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ח סי' י"ז) עכ"ל. ולפי"ז אין קושיא מאתרוג. וע' בשו"ת משנת יוסף (ליברמן חלק י"א סי' מ"ה).

והנה מדברי הטור ומרן בשו"ע (יו"ד סי' ע"ר סע' ב') משמע דאסור למכור אפילו ספרי ש"ס ומפרשים (ואתי כדעת הרב דברי יצבי), אולם מלבד מה שי"ל דמיירי בספר כת"י, כבר כתב שם מרן החיד"א בברכ"י (יו"ד ע"ר אות י') דאינו איסור מדינא, והוכיח מדברי מרן הב"י (חו"מ סי' רמ"ח) דודאי דיש שווי לאדם בספריו, עיי"ש. וע"ע בשו"ע (או"ח קנ"ג סע' י') ובמג"א שם (ס"ק כ"ג). ויש להעיר מספק הש"ס בב"ב (קנ"א ע"א) "איבעיא להו, ספר תורה מאי, כיון דלא מזדבן דאסור לזבניה, לאו נכסי הוא, או דלמא כיון דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה, נכסי הוא. תיקו" ע"כ. ועיי"ש בראשונים, ואכמ"ל יותר.

ואח"כ ראיתי לרבינו יעב"ץ במור וקציעה (רכ"ג ד"ה או קנה, עמ' רס"ד רס"ה) שכתב להשיב ע"ד המג"א, וזה תו"ד, דהנה הטוש"ע סתמו ולא חילקו, משמע דיש לברך שהחיינו על ספרים, ומש"כ המג"א דמצוות לאו ליהנות ניתנו, אינו עניין לכאן, דלא אמרו

החיד"א בשיו"ב (רכ"ג סק"א) שכתב וז"ל "והרב מג"א (סק"ה) כתב דעל ספרים לא יברך, וכן המנהג" ע"כ. וחזר ע"ד במחב"ר (שם סק"ג). וע"ע בספרו ככר לאדן (סי' ה' אות ב') שהמנהג לא לברך.

וצריך לבאר יסוד מחלוקת המג"א והיעב"ץ, במאי קמיפלגי. ונראה, דיסוד מחלוקתם הוא אם ברכת שהחיינו נתקנה על שמחה, רק בעינן שיהיה בה איזה שהיא תועלת, וכמו שמדוייק בלשון היעב"ץ (וכ"כ שם לגבי מי שעלה לגדולה, ועוד, שיש תועלת נפשית וגופנית), או דברכת שהחיינו היא על רק על תועלת ממשית, היינו שהקונה קיבל דבר ממשי. (ואפשר גם לתלות מחלוקתם בשאלה אם ברכת שהחיינו היא ברכת השבח או ברכת נהנין, ותן לחכם ויחכם).

וע' בשו"ת קנאת פינחס (סי' ד') שהסכים עם היעב"ץ. וכעין מש"כ היעב"ץ, מצאתי שכתב הרב מגן גבורים (רכ"ג סק"ב, אך עיי"ש באלף המגן סק"ח), וכ"כ החי"א (כלל ס"ב סע' ה'). וז"ל המשנ"ב (רכ"ג ס"ק י"ג) "ובקניית ספרים יש דעות בין האחרונים אם יברך עליהם, משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, ובחיי אדם מצדד, דאם היה מהדר אחר זה הספר ושמח בקנייתו דמברך, שהרי ברכה זו נתקנה על השמחה ולא על התשמיש,

כן בגמרא (ר"ה כ"ח ע"א) אלא בכגון שמודר הנאה בא להוציא חבירו שמודר ממנו הנאה (ע' מג"א סי' רצ"ז סק"ה דמשמע כן מדבריו, וצ"ע. ד.א.), וקס"ד דבמה שפוטרו מחיובו שמחוייב לשמוע קול שופר, הרי הוא מהנהו באיסור, קמ"ל דמצוה לא חשיב הנאה, כיון דמושבע ועומד הוא מהר סיני להיות ערב על חבירו ולסייע לו לצאת י"ח (ע' ר"ה כ"ט ע"א, ושבועות ל"ט ע"א. ד.א.) במצוות חיובו, משא"כ בנד"ד שהקונה ספר, נפשו מתפעלת מתרגשת ושמחה, ועל שמחת הלב והתפעלות הנפש תיקנו ברכה זו". עכת"ד, ועיי"ש. אולם ע' בברית עולם למרן החיד"א על ספר חסידים (תת"ר"כ) שלא קיבל דבריו, וכתב דיברך בלי שם ומלכות, וז"ל שם "וראוי למי שגמר לחבר ספר וכן להדפיס ספר לתת הודאות לשמו יתברך אשר זיכהו לכך. והרב מור וקציעה (סי' רכ"ג) כתב דיברך שהחיינו. ולי הדל נראה דיברך בלא שם ומלכות. והרב הגדול מוהר"ר עזריה פיג"ו ז"ל (נפטר ע"ז שנים קודם שנולד מרן החיד"א. ד.א.) על הדפסת גידולי תרומה דרש ברבים לשבח לה' שזכה לזה כמ"ש בס' בינה לעתים (דרוש ב') ע"כ. ואמנם הרב מור וקציעה דן בעניין קונה ספר, ומרן החיד"א מיירי בעניין כותב ספר, מ"מ לא נ"ל שיש סברא לחלק בזה, ודו"ק. וע"ע למרן

א. וע' בחזו"ע (טו"ב וברכות עמ' שצ"ו) מש"כ על דבריו. וכ"ה ביביע אומר (ח"ט או"ח סי' י"ח).

וכדלקמיה בס"ד, וכ"כ במור וקציעה, וע"כ אין למחות ביד המברך" עכ"ל.

ובהגהות יד אהרן על הטור כתב להקשות ע"ד המג"א מדברי הרמב"ם שהבאנו לעיל, דיש לברך שהחיינו בקונה תפילין חדשות, ומאי שנא ספר מתפילין. ומ"מ כתב שם לדינא דאין לברך שהחיינו בקונה ספר, אחר שמרן (בסי' כ"ב) פסק דאין לברך שהחיינו בקונה תפילין, משום דאין לברך זמן על מצוה, אלא כשבאה מזמן לזמן (וכמו דמסיק באמת המג"א). והרמ"מ שכתב לברך, ס"ל כדעת הרמב"ם בעניין תפילין. עכת"ד. ולפענ"ד הדלה, אין שום הכרח לתלות דברי הרמ"מ עם דעת הרמב"ם, וכבר הראינו לעיל פנים מסבירות דיתכן לומר דס"ל לרמ"מ דמצוות קניית ספרים מישך שיכא במצוות ת"ת, ובה אמרינן דמצוות ליהנות ניתנו, ובוזה פליגי עם רבינו המג"א.

וע' בשו"ת חת"ס (או"ח סי' נ"ג) שנשאל על קהל שקבלו במתנה ספר תורה, אם יברכו הטוב והמטיב או שהחיינו, וכתב וז"ל "ולפע"ד כיון דכתב מג"א (סי' רכ"ג סק"ה) דאין לברך על קניית ספרים דמצוות לאו ליהנות ניתנו, ונראה דברכת רמ"מ דס"ל שם דמברך, לאו על המצוה, אלא על הקנין, דלא גרע מכלי חדש, וכן מורה לשון רמב"ם (פי"א הלכה ט' והלכה י"א) דמצוה הבאה מזמן לזמן, או שיש בה קנין, כגון הקונה תפילין וכו' או מעקה וכו', הרי אתי עלה מטעם קנין, וא"כ י"ל דוקא יחיד הקונה ס"ת או אפילו ציבור שבנו בהכ"נ דה"ל קנין

חשוב ולא כל יומא מתרחיש, אבל ס"ת של ציבור אע"ג דעניים הם, מ"מ לא יגיע לכל א' על חלקו מנה חשובה שראויה לברך על הקנין, ואי משום מצוה, הא לאו ליהנות ניתנו, ולא יהא אלא ספק, מ"מ ספק ברכות להקל ולא יברכו" ע"כ. ונראה מדבריו שהבין דיסוד פלוגתת המג"א וסדר ברכות הוא אם ברכת שהחיינו היא על המצוה (מג"א), או על הקנין (רמ"מ). וי"ל ע"ד, ואכמ"ל. וע' בי"א (ח"ט או"ח סי' י"ח).

וע"ע בבאר היטב (סי' רכ"ג), ושערי תשובה (שם סק"י), ובשו"ת ספר יהושע (פסקים וכתבים סי' שנ"ח), ובספר בגדי ישע למהר"י עטיה (ט"ו ע"ב). וע"ע לגאון מהר"ח פונטריומולי בפתח הדביר (סי' רכ"ג), ובספר מעין חיים להגר"מ זריהן זצ"ל (ח"ד סי' י"ב), ובשו"ת קרן לדוד (סי' נ"ד), ובשו"ת יד יצחק (ח"ג סי' שכ"ט), ובספר הליכות שלמה (עמ' רפג), ובשו"ת להורות נתן (חלק ב' סי' ט' אותיות ד', ה'). ואכמ"ל בכל דבריהם. (חלק מהמקורות ראיתי בספר חזו"ע למרן הראש"ל זצ"ל, ומשם בארה, כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים). וע"ע בספר הלכה ברורה (חלק י"א עמ' רע"א עד עמ' רע"ד), ובשו"ת משנה הלכות (חלק י"ג סי' ל', וחלק י"ח סי' קל"ט). וע' בשו"ת משנת יוסף (ליברמן חלק י"א סי' מ"ה). ועיין בשו"ת דברי בניהו.

אם יש לברך בנד"ד מדין שמוע

בשורות טובות

כבר כתבנו בתחילת המאמר, שיתכן דיש לברך בנד"ד ברכת שהחיינו מהא

ליה משום בני ביתו ובניו, דנהנים ושמחים עמו. ואפילו הכל נהנין בלידת הזכרים. אלא שהנאת תועלת קאמר. ובלידת אשתו זכר, יש לאב ולאם הנאת תועלת. חדא, דהוה להו חוטרא לידה ומרא לקבורה. ועוד, שהוא כירך האב והאם "עכ"ל. וע' ביה"ל (רכ"ב ד"ה דיין, בעניין דיין האמת, ומסתברא דה"ה להטוב והמטיב. ובסי' רכ"ג ד"ה ילדה). מ"מ בנד"ד נראה שאף הוא יודה דיש לברך, שכבר כתבנו דיש שויות בספר, והוי בכלל "תועלת" שכתב הרשב"א. עכ"פ לעניין ברכת שהחיינו, דמשמע התם בגוף תשובתו, דרק על נוסח "הטוב והמטיב" קפיד, דבעינן תועלת, אך ברכת שהחיינו רשאי לברך, עיי"ש היטב^ב.

והעיר לי ידי"נ הרב שמיר שיינטופ שליט"א, דאין דמיון בין נד"ד לנידון "שמע בשורות טובות", דהתם מיירי שבפתע פתאום נודע לו שזכה בדבר חשוב, כגון מה שאמרו שם (נ"ט ע"ב) "מת אביו והוא יורשו, בתחלה אומר ברוך דיין האמת, ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב", דהני מילי בכגון שהופתע לקבל הון רב, בכה"ג תיקנו ברכה זו, משא"כ בנד"ד, שהכותב ספר עוסק וטורח בהכנתו לדפוס, והוא שותף פעיל בתהליך הדפסת הספר, כיון שאינו מופתע כלל, בזה לא תיקנו לברך הטוב והמטיב. עכת"ד.

דקי"ל במשנה (ברכות נ"ד ע"א) "ועל בשורות טובות אומר הטוב והמטיב", ובגמרא (שם נ"ט ע"ב) מסקינן דבאית ליה טובה והנאה לברו מברך שהחיינו (ע' בית יוסף או"ח סי' רכ"א ס"ב ד"ה ואם יש לו), ובנד"ד, מסתבר דהגומר לכתוב ספר חדש, יש לו טובה הנאה ושמחה גדולה. ויתכן לדון שיש לברך הטוב והמטיב, שהטובה היא גם לכל אלו שיהנו מספרו (שו"ר מש"כ בזה בשו"ת משנה הלכות חלק י"ג סי' ל', עיי"ש), מ"מ איהו ודאי נהנה מהבשורה שבישרוהו שספרו יצא לאור, ויש לברך שהחיינו.

הן אמת שהרשב"א כתב בתשובה (ח"ד סי' ע"ז) שלא על כל טובה והנאה יש לברך, וז"ל שם "ברואה את חבירו, אם יש אחרים שנהנים גם הם בראייתו, אם מברך הטוב והמטיב וכו'. תשובה, לא בכל דבר שנהנה הוא ואחרים עמו, מברך הטוב והמטיב. שאם כן, אפילו אקרא חדתא (דעירובין מ' ע"ב. ד.א.) יברך הטוב והמטיב. אלא בדבר שיש לו תועלת והנאה בו, ולאחרים עמו. כגון ירידת הגשמים וירושת הקרובים. ואפילו בריבוי יין, ואחרים נהנים ושותים ממנו עמו. אבל בהנאה לבד בראיית פירות חדשים, לא מצינו. שא"כ למה שאלו בילדה אשתו זכר, מאן איכא אחרינא בהדיה, ואמרו דהתם נמי, איכא אשתו בהדיה, תיפוק

ב. אולם לאח"ז עיינת ברשב"א וראיתי שאין זה מוכרח. וע' מש"כ בזה בעניין שמע בשורות טובות (לעיל סי' י"ז), ושם הארכנו בביאור שיטת הרשב"א.

שנסתפק בזה אם מיירי נמי לעניין שהחיינו עיי"ש. וע' נהר שלום (סק"ב), וחסד לאלפים (סק"ה). אולם רוב האחרונים דחו דברי הלק"ט (וגם השער הציון שם כתב "ועיין בבאר היטב סעיף קטן ז' בשם הלכות קטנות, והוא מילתא חדתי, ולמעשה צריך עיון" ע"כ), ע' במאמר (רכ"ג סק"ג), ובספר בני ציון (ליכטמן). והבאר היטב הנ"ל כתב שאין דבריו מוכרחים. וכן נראה מסתימת מרן וכל הפוסקים. ומדברי הרא"ש (ברכות נ"ט ע"ב) מוכח דלא כדבריו, דכתב שאפילו אם חילק האב נכסיו בחייו יש לברך כשימות. וע' חזו"ע טו"ב וברכות (עמ' תכ"ד), ובהלכה ברורה (חלק י"א עמ' רנ"ח רנ"ט), ואכמ"ל. סוף דבר, לא מצאתי טענה ברורה שלא לדמות נד"ד לדין שמע בשורות טובות. (אא"כ נאמר דבעי שמועה של תועלת ממש, וע' לקמן).

ואולם באמת, אחר העיון נראה לי דכל דברי אינם נכונים כלל, שהרי משמע בגמרא בברכות (נ"ט ע"ב) דברכת שהחיינו וברכת הטוב והמטיב חדא נינהו, רק ששהחיינו שייך במקום שבאה לו הנאה לבדו, כקנה לעצמו כלים חדשים, וברכת הטוב והמטיב שייכת כשהטובה לכמה אנשים, וז"ל הש"ס שם "אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך, והא תניא, בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה, שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב. לא קשיא, הא דאית ליה שותפות, הא דלית ליה שותפות. והתניא (בניחותא. רש"י).

ולפענ"ד נראה שאין לחלק בזה. תדע, דמי לא עסקינן נמי כגון שאביו היה חולה וגוסס, וידע הבן שזמן חיי אביו קצרים, ואעפ"כ מברך הטוב והמטיב, שהרי לא חילקו בגמרא בזה. וכן נראה ממה שיש לברך הטוב והמטיב בילדה אשתו זכר וכמו שאמרו (שם) "אמרו ליה ילדה אשתו זכר, אומר ברוך הטוב והמטיב", ומי לא עסקינן נמי כגון שידע שאשתו עומדת סמוך לזמן לילדה, והרי לא חלקו בזה. וכן נראה ממה שאמרו שם בעניין שינוי יין "אמר רבי יוסף בר אבא אמר רבי יוחנן, אף על פי שאמרו שינוי יין אינו צריך לברך, אבל אומר ברוך הטוב והמטיב", והתם נמי מי לא עסקינן אף שידע שיש לו יין אחר, וכ"כ הטור (או"ח ריש סי' קע"ה) בהדיא "הביאו להם יין אחר מברכין הטוב והמטיב ולא דוקא הביאו להם עתה מחדש אלא ה"ה אם היה לו תחלה ב' מיני יינות מברך על הב' הטוב והמטיב" (אמנם עיי"ש בב"י בשם המרדכי פרק הרואה סי' רט"ז, ויש ליישב, ואכמ"ל. ומדין הטוב והמטיב דירידת גשמים קצת משמע כמו שהעיר ידי"נ הנ"ל, וע' היטב ב"י או"ח סוף סי' רכ"א בשם סמ"ק וכלבו, וגם זה יש ליישב).

ודבר חידוש מצאנו בדברי הגאון הלק"ט (ח"ב סי' קס"ב), דאין לברך הטוב והמטיב אלא באופן "שלא היה יודע במוריש מתחילה שהיו לו נכסים", ודייק כן מרש"י ומהרמב"ם עיי"ש. וזה קצת דומה ליסוד הטענה הנ"ל. ובשער הציון (רכ"ג סק"י) הביא דברי הלק"ט, אלא

ללמוד דראוי לברך מי שזכה לגמור ספר, דיש בזה הנאה המורגשת אפילו למתים חופשים מהנאת כבוד של הבל, מכש"כ שהאדם החי נהנה ממצוה זו וראוי לברך שהחיינו" ע"כ. ושם אתי עלה מדין שהחיינו בעת קיום מצוה, שכתבו התוס' בסוכה שכל מצוה שיש בה שמחה (ותפארת) יש לברך שהחיינו, עיי"ש.

וכן מצאנו שנהג למעשה הגאון בעל מנחת אלעזר, וז"ל הרב ציץ אליעזר (חלק י"ז סי' ס"ז אות ג') "עוד יעוין בשו"ת מנח"א (ח"ד סימן ס"ה) שמבואר שנוהג היה הגהמ"ח ז"ל לברך שהחיינו בעת גמר חיבוריו והבאתם מבית הדפוס כלול בהדרם, ולשואלו דבר על זה, כתב דמ"ש השע"ת (בסי' רכ"ה) בשם המחבר"ר שטוב לברך בלא שם ומלכות, הנה מה יפה דברי הב"ח (או"ח סי' כ"ט) והחזיק אחריו בסברתו בישועת יעקב (או"ח סי' רכ"ה סק"ג), דדוקא בשארי ברכות ספק להקל, משא"כ ברכת שהחיינו שהוא רשות כמ"ש הטור (או"ח סי' תל"ב), ע"כ בהנאת האדם תלוי, שאם הוא נהנה ומרגיש הנאה ושמחה יוכל לברך וכו', מכ"ש בגמר חיבור חידושי תורה בדפוס, אשר לאו כל אדם זוכה, והוא דבר חשיבות ביותר וגם שוה סך רב שנגמר בהדרו ולאדפוס אדרא, ומסיים וכותב שגם בהוצאת חבוריו מנח"א ח"א וח"ב נהג כן לברך שהחיינו, ושזה היה בפני אביו הוא הגאון בעל דרכי תשובה ז"ל עיין שם" ע"כ.

ובציץ אליעזר שם פסק ד"המברך שהחיינו אין מזחיחין אותו ויש

קצרו של דבר, על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו, על שלו ועל של חבריו אומר ברוך הטוב והמטיב" ע"כ. נמצא שאין מקום לומר שיש לברך שהחיינו מדין קנה כלים חדשים וגם מדין בשורות טובות, דהיינו הך וכנ"ל. וברכת הטוב והמטיב היא היא ברכת שהחיינו של המשנה דקנה כלים חדשים, וברכת שהחיינו של המשנה היא היא ברכת הטוב והמטיב, והכל תלוי אם ההנאה לו לבדו, או לו ולאחרים. ומה שמברך הטוב והמטיב בבשרוהו בלידת בנו, זה דמי לקנה כלים חדשים, שיש לו תועלת מבנו, וכמו שהוכיח כן הרשב"א שהבאנו לעיל. וכל זה נ"ל ברור. (ואולם מפשטות סתימת הרמב"ם בהלכות ברכות פ"י ה"ג משמע לי דלא בעי "תועלת", ומברך בכל בשורה טובה ששמח בו, וצ"ע). אמנם מה שניתן לדרון הוא, דלמ"ד דספר הוי שויות ממונית, א"כ גם להרשב"א יש לברך בנד"ד מדין בשורות טובות, שבשרוהו ש"קנה" ספר. ודו"ק.

דעת כמה אחרונים דיש לברך

בנד"ד

ומעתה נבוא לעצם השאלה, האם מי שכתב חיבור תורני ומוציאו לאור לזיכוי הרבים יברך שהחיינו. הנה מלבד מה שהבאנו למעלה דברי היעב"ץ במו"ק דיש לברך בכתב ספר חידושי תורה, עוד מצאנו להגאון הנצי"ב בהעמק שאלה על השאילתות (שאילתא קע"א, ס"פ וזאת הברכה דף של"ט ע"ב) שכתב בהדיא לברך בנד"ד, וז"ל שם "מזה יש

לו עמודי הלכה לסמוך עליהם" ע"כ. ושם הביא דברי היעב"ץ הנצי"ב והמנח"א ועוד. וע"ע בשו"ת משנה הלכות (חלק י"א סי' קע"ט), ובחזו"ע טו"ב וברכות (עמ' ת' והלאה). ומדברי המנח"א נראה שהבין כיעב"ץ, שהברכה היא על מה ש"הוא נהנה ומרגיש הנאה ושמחה". וכבר הבאנו שהמשנ"ב כתב שאין מוחין במברך.

דעת אחרונים רבים דאין לברך בנד"ד

אולם כבר הבאנו דברי מרן החיד"א שכתב בהדיא בכמה מספריו דאין לברך בנד"ד, ושכן המנהג. וכמה מרבתינו האחרונים הביאו דבריו, ע' לגאון רבי דניאל טירני בספרו עיקרי הד"ט (או"ח סי' י' אות ס"ז). וכ"כ בספר חסד לאלפים, והרב יפה ללב. וע' ערוך השלחן (רכ"ג אות ח') שכתב "ועל ספרים יש מי שאומר שאין לברך דמצות לאו ליהנות ניתנו (מג"א סק"ה), ויש חולקים בזה (שם וש"ת). ומי שגמר איזה חיבור יש מי שאומר לברך שהחיינו, ולא נהגינן כן". וכ"כ בשו"ת יד יצחק (ח"ב סי' רנ"ט). וכ"כ עוד כמה פוסקים (ע' הלכה ברורה חלק י"א עמ' רע"ד שער הציון סק"נ). ונראה טעם כל אלו, דברכת שהחיינו היא על "חפץ" שקונה, ואין ספר "חפץ", או כמו שכתב המג"א דמצוות לאו וכו', וכמבואר.

ואולם מש"כ בעניין זה בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' צ"ב אות ד')

וז"ל "ולזה לא שייך נמי לפענ"ד לברך שהחיינו בחיבר ספר מחידושינו, או שהדפיסו אח"כ, דדילמא לא כיון להלכה ולאמיתה של תורה, וא"כ דיין האמת יש לו לברך ולא שהחיינו" ע"כ. במחילה, לא הבנתי דבריו, דאף אם לא כיון הכותב להלכה, מ"מ תורה היא, ועל זה נאמר (גיטין מ"ג ע"א) "אין אדם עומד ע"ד תורה אלא אם כן נכשל בהם", ולא אמרו "אדם עומד ע"ד תורה אע"פ שנכשל בהם", הרי שגם המכשול והטעות בדברי תורה, תורה היא. וע' בהקדמת מהר"ל לספרו תפארת ישראל, דמשום כן הנוסח הרגיל בפי בני אשכנז הוא "לעסוק בדברי תורה", ובא לרבות גם אם בעת לימודו אומר דברים שאינם מכוונים לאמיתה של תורה. וז"ל שם "ולא יאמר האדם כי התורה לא נתנה רק לגדולי החכמים, שהם רחוקים מן הטעות, אבל התורה נתנה לכל. ולא יאמר גם כן אולי אשגה בתורה. ודבר זה פירושו במדרש (שיהש"ר פרק ב' פס' ד'), "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה", רבי יונה אמר, שני חברים העוסקים בהלכה, זה אומר בית אב של הלכה, וזה אינו אומר בית אב של הלכה, אומר הקדוש ברוך הוא "ודגלו עלי אהבה". אמר רב אחא, עם הארץ שקורא לאהבה איבה, כגון "ואהבת" (דברים פרק ו' פס' ה') "ואיבת", אמר הקדוש ברוך הוא "ודגלו עלי אהבה", עד כאן. פירוש "בית אב של הלכה", שרש הלכה וטעמה. ומפני זה נראה כי הברכה על לימוד התורה "לעסוק בדברי תורה", ואין מברכין 'ללימוד תורה'. וכו'. אמנם

אם קי"ל סב"ל בברכת שהחיינו

והנה ידעתי שיש שירצו לטעון לברך
בנד"ד, ע"פ מש"כ הב"ח (או"ח
סי' כ"ט), ובישועת יעקב (או"ח סי' רכ"ה
סק"ג) וסיעתם, דגבי ברכת שהחיינו ל"א
סב"ל, הכא נמי בנד"ד, העיקר לברך
(וכמו שבאמת נימק למעשה הגאון
מנח"א).

אולם מאחר שמרן הראש"ל זצ"ל הוכיח
לנו בכל ספריו (ע' לדוגמא בשו"ת
יבי"א ח"ו או"ח סי' מ"ב אות ד' בעניין
שהחיינו ביום העצמאות), דהאי כלל לאו
מילתא פסיקתא היא, ומדברי כמה מגדולי
הראשונים מוכח דלא סברי הכי, וכן נראה
דעת מרן הב"י (או"ח סי' רכ"ה, וסי'
תל"ב, ועוד), ודאי הדרינן לכללא דאיתא
קמן "ספק ברכות להקל". ואף אם נמצא
שרוב הפוסקים אזלי בסברת הריב"ש,
הדבר לא יעלה ולא יוריד, שמאחר
שמצאנו שיטה איתנה דלא כב"ח, הדרינן
לסב"ל, ואין צורך להאריך בעניין זה,
מאחר שמרן הראש"ל זצ"ל לא השאיר
לנו מקום להתגדר בסוגיה זו, וכבר הורה
זקן. (אולם ע' לקמן, דלסניף מצרפינן
סברא זו). וע"ע בהקדמה לילקוט יוסף
הלכות כיבוד אב ואם (עמ' י"א).

העולה להלכה מכל האמור לפענ"ד

בסיכום, הנה מצאנו כמה סברות לברך
בנד"ד. דדין קנה כלים חדשים
האם שייך גם בקונה ובכותב ספר, דבר
זה שנוי במחלוקת האחרונים (רדב"ז סדר

נראה לומר כמו שאמרנו, כי לכך מברכין
"לעסוק בדברי תורה", כי "ללמוד תורה"
לא שייך רק על מי שלמד תורה ומכוין
ההלכה לאמיתתה, שבזה שייך למוד
תורה. אבל מי שאינו מכוין ההלכה על
אמיתתה, אין זה למוד. לכך מברכין
"לעסוק בדברי תורה", בין שהוא מכוין
ההלכה, או שאינו מכוין ההלכה, רק
שיכוין ללמוד האמת, אף על גב שהוא
שוגג. הרי כי למוד התורה לעצמו נקל
מאד, ואין צריך לחוש לשום דבר"
(וכעין זה כתב בקצרה בסוף הערת
המחבר בהקדמת ספר החינוך, עיי"ש.
מהרב שמיר שיינטופ שליט"א) ע"כ. וכל
שמכוין ליבו לשמים (ע' שו"ת משנה
הלכות חלק י"א סי' קע"ט, ובשו"ת יחו"ד
ח"ג סי' ע"ד) בכתיבת דברי התורה שעלו
בידו, ודאי איכא שמחה גדולה למקום
בהפצת תורה (ע' בהגהת היעב"ץ
לסנהדרין דף צ"ט ע"א), ומאחר שיש
שמחה להקב"ה, ודאי גם אנו נשמח. כ"נ
לפענ"ד.

והעיר לי ידי"נ הרב בניהו שנדורפי
שליט"א, דלכאורה כוונת הרב
דברי יציב היא שיש לחוש שמא הכותב
ספר יתברר שדבריו הוי טעות בדבר
משנה, כלום ישאר משהו מכל שמחתו.
ובפרט אם יוכיחו לו שכל ספרו טעות,
האם ישמח, ודאי שלא. עכת"ד. ואנא
דאמרי, מסתמא אין לחוש כ"כ, ואף אם
כן נחוש לטעות כזו, סו"ס בשעה שמוציא
הספר ודאי הוא שמח שמחה יתירה, ואין
לחוש לכלום, דאין לדיין אלא מה שענינו
רואות (ב"ב ק"ל ע"ב). ודי בזה לע"ע.

חומה (ח"א באקדמות מילין עמ' כ"ג כ"ד).

זכר בנד"ד, שסברת האומרים לברך חזקה וברורה, וכן נראה מפשטות המשנה ומסתימת כל הראשונים, הטור ומרן השו"ע (כמו שכתב כן היעב"ץ), וסברת המג"א לא לברך בנדון קונה ספרים חדשים היא מחודשת ואינה ברורה לי כ"כ (ולעיל הארכנו להקשות ע"ד), ומצינו שכמה מגדולי האחרונים כתבו לדחות דבריו. ועוד יתכן, דאף המג"א עצמו יודה לברך בנידון דידן, דלא דמי כ"כ לקונה ספרים. (אולם צ"ע אם יש לדמות הקונה וכותב ספר, לקונה תפילין, דדעת מרן באו"ח סי' כ"ב דאין לברך, ונראה דיש לחלק).

ואשר ע"כ נראה דמעיקרא דינא אפשר לברך שהחיינו בנד"ד, אמנם לרווחא דמילתא, וכדי לצאת י"ח כל הדעות ומנהג שהביא מרן החיד"א ושאר אחרונים, הטוב ביותר הוא להביא פרי או בגד חדש, ולכוין לפטור את הספר שכתב. וכן הדין בקונה ספר או סדרת ספרים ושמת. וכן נראה לדינא דעת מו"ר מרן הראש"ל זצ"ל, שכתב כן בהדיא, שהקונה ספר חדש רשאי לברך, ורק מהיות טוב כדאי להביא פרי או בגד חדש, וודאי דה"ה בנדון כתב ספר חדש בעצמו, דלא גרע מקנה ספר, וק"ו הוא. וכן הוא מנהר רבים. והנראה לענ"ד כתבתי, וצור יורנו נפלאות מתורתו אמן.

ברכות, עם מג"א וחיד"א ועוד) אם לברך, ואת"ל שהעיקר לא לברך, שמא יש לברך בנד"ד על השמחה שיש בכתיבת ספר (כסברת היעב"ץ והמנח"א). ואף דהוי ס"ס משם אחד, וכבר כתבו הפמ"ג והביה"ל (ריש סי' רס"א) דלא מהני ס"ס משם אחד, מ"מ אין כן דעת כל הפוסקים, ע' חזו"ע שבת (ח"א עמ' עד"ר והלאה). ובפרט בנד"ד שיש לנו ג"כ דעת הנצי"ב דיש לברך בנד"ד מדין קיום מצוה שיש בה שמחה ותפארת, והיא שיטת התוס' בסוכה, וכפשטות הרמב"ם שפסק דברי התוספתא, דכל מצוה שהיא קניין לאדם, יש לברך שהחיינו.

ואת"ל דיש לחוש לסב"ל, הרי כאן יש לפחות ב' סברות לברך, וי"א דמהני ס"ס בברכות (ע' בשו"ת יבי"א ח"ג או"ח סי' כ"ח אות י"ז, ובחזו"ע טו"ב וברכות עמ' נ"ח, נ"ט, קל"ד, שכ"ז, ועוד. ושם גם סמך על סברא זו כשמסתבר לו כדעת האומרים לברך, ובזה סרה תמיהה רבתי בשיטת מרן הראש"ל זצ"ל בעניין ס"ס בברכות, ואכמ"ל).

ועוד, שי"א דל"א סב"ל גבי ברכת שהחיינו, ואף דלא קי"ל הכי לעניין הלכה וכמבואר לעיל, מ"מ חזי לאיצטרופי (וכן ראינו הרבה בספרי מרן הראש"ל זצ"ל, שכאשר נ"ל לברך באיזה מקום שהחיינו, צירף שיטה זו לרווחא, ודו"ק). וכ"כ למעשה בספר אום אני